

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

จักรีรัตน์ แสงวารี¹
พัลลภ พิริยะสุรวงศ์²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการทบทวนวรรณกรรมเพื่อหาตัวแปรเบื้องต้นและการยืนยันปัจจัยที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ประกอบด้วย ปัจจัยที่สำคัญหลัก 4 ด้านคือ

- 1) ผู้นำและภาวะผู้นำ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ กลยุทธ์การบริหาร การขับเคลื่อนนโยบาย และการบริหารจัดการองค์ความรู้
- 2) องค์กร ประกอบด้วย โครงสร้างการบริหารองค์การ ระบบการบริหารจัดการ และวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง
- 3) เทคโนโลยี ประกอบด้วย เครื่องมือในการจัดการ เครื่องมือในการสื่อสาร และเทคโนโลยีสนับสนุน
- 4) การเรียนรู้ ประกอบด้วย ฐานความรู้ในองค์การ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในองค์การ และการจัดการสารสนเทศ

คำสำคัญ: การจัดการความรู้, สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิทยุและโทรทัศน์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

Factors Affecting Knowledge Management in Private Higher Education

Institutions

Jakgreerat Sangvari¹
Panlop Piriyasurawong²

Abstract

The purpose of this research was to study factors affecting knowledge management in private higher education institutions. This research took qualitative research approach, i.e. literature review and focus group of five experts to identify factors affecting knowledge management in private higher education institutions.

The research results were as follows:

Four factors affecting knowledge management in private higher education institutions were:

- 1) Leadership featuring 4 aspects: 1) vision, 2) administration policy, 3) driven policy, and 4) knowledge management administration.
- 2) Organization featuring 3 aspects: 1) organization structure, 2) administration system, and 3) organizational culture for change management.
- 3) Technologies featuring 3 aspects: 1) management tools, 2) communication tools, and 3) supportive technologies.
- 4) Learning featuring 3 aspects: 1) knowledge-based organization, 2) knowledge sharing, and 3) information management.

Keywords: Knowledge management, Private higher education institutions

บทนำ

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ส่งผลให้เกิดการแข่งขันในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการศึกษา เป็นผลทำให้โลกได้เข้าสู่ยุคสังคมฐานความรู้ (knowledge-based society) โดยให้สติปัญญาและความรู้เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความได้เปรียบเพื่อความอยู่รอดและการเติบโตขององค์กร ทั้งนี้การที่จะนำสังคมไปสู่ฐานความรู้ที่มีคุณภาพได้นั้นต้องให้ความสำคัญต่อระบบการศึกษาที่ต้องตอบสนองความต้องการต่อกระแสการเปลี่ยนแปลง

การศึกษานับเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคนในประเทศ เพราะจะช่วยสร้างความเจริญที่ยั่งยืนในอนาคตได้ เพื่อทันกับกระแสของการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการกำลังคนที่มีความรู้และเพื่อให้เป็นไปตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ (2549: 2) ว่าด้วยมาตรฐานการอุดมศึกษาด้านการสร้างและพัฒนาสังคมฐานความรู้ และสังคมแห่งการเรียนรู้ ที่ระบุไว้ว่า สถาบันอุดมศึกษาต้องมีการแสวงหาความรู้ การสร้าง และการจัดการความรู้ตามแนวทางและหลักการอันนำไปสู่สังคมฐานความรู้ และสังคมแห่งการเรียนรู้ และในด้านคุณภาพบัณฑิตระดับอุดมศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ มีความเชี่ยวชาญในศาสตร์ของตน เพื่อพัฒนาตนเองให้สามารถปฏิบัติงานและสร้างงานพัฒนาสังคมให้สามารถทำงานแข่งขันในระดับสากล

ในการทำงานต่างๆ ต้องการองค์ประกอบที่สำคัญในการดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาบุคคลให้มีความเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง วิธีการหนึ่งที่สามารถนำมาใช้นั้นก็คือ การเรียนรู้ (learning) การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นทั่วทุกระบบจะทำให้องค์กรไม่เพียงแต่อยู่รอดได้แต่ยังมีโอกาสที่จะประสบผลสำเร็จ

ฉะนั้นแนวคิดการจัดการความรู้ในองค์กรเป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุน ส่งเสริมประสิทธิภาพขององค์กรให้เพิ่มขึ้น อีกทั้งยังส่งผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรทั้งในด้านความรู้ (Knowledge) จากบุคคลที่ไม่รู้ให้กลายเป็นผู้รู้ ด้านความเข้าใจ (Understanding) จากบุคคลที่มีความเข้าใจไม่กระจ่างถ่องแท้ให้เป็นคนที่เข้าใจได้อย่างลึกซึ้ง ด้านทักษะ (Skill) จากบุคคลที่อ่อนทางทักษะให้เป็นคนที่เปี่ยมไปด้วยทักษะไม่ว่าจะเป็นทักษะในสายงานหรือนอกสายงาน ด้านเจตคติ (Attitude) จากบุคคลที่มีทัศนคติที่โต้แย้งอย่างไม่มีเหตุผล ทำให้คนที่มีทัศนคติอย่างมีเหตุผล และด้านคุณค่า (Value) จากบุคคลที่ด้อยคุณค่ากับองค์กร กลายเป็นคนสำคัญขององค์กร ซึ่งจะเห็นได้ว่าการจัดการความรู้ให้ประสบผลสำเร็จจึงต้องอาศัยปัจจัยหลายประการด้วยกันและสิ่งที่ต้องคำนึงถึง คือสถาบันการศึกษาของประเทศ (กฤษติกา สงวนศักดิ์ศิริ. 2554: 2-3)

การจัดการความรู้ในสถาบันศึกษาจะต้องดำเนินการภายใต้กรอบหลักโดยเฉพาะอุดมศึกษาไทย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เน้นการเรียนรู้เป็นสำคัญ ซึ่งสำนักงานงานคณะกรรมการอุดมศึกษาได้กำหนดจัดการความรู้ไว้เป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐานการอุดมศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และมาตรฐานการศึกษาของชาติ ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจึงต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาการจัดการความรู้ ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในฐานะที่เป็นหน่วยงานกำกับและส่งเสริมการดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษาได้กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย (Thai Qualifications Framework for Higher Education: TQF: HEd) เพื่อเป็น

เครื่องมือในการนํานโยบายที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษามุ่งเน้นเป้าหมายการจัดการศึกษาที่ผลการเรียนรู้ (Learning outcomes) ของผู้เรียน ซึ่งเป็นมาตรฐานขั้นต่ำเชิงคุณภาพ 5 ด้านคือ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม (Ethics and moral) 2) ด้านความรู้ (Knowledge) 3) ด้านทักษะทางปัญญา (Cognitive skills) 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (Interpersonal skills and responsibility) 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Numerical analysis communication and information technology skills) ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างมาตรฐานที่ดีสามารถเทียบเคียงกันได้กับสถาบันอุดมศึกษาทั้งในและต่างประเทศ

การดำเนินงานในสถาบันศึกษาเอกชนนั้น ต้องอาศัยยุทธศาสตร์การจัดการความรู้ในการเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความรู้ การแบ่งปันหรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความเป็นเลิศในการบรรลุภารกิจหลัก อันจะนำไปสู่การสร้างสังคมแห่งความรู้และสังคมอุดมปัญญาที่ยั่งยืน (ทิพย์พาพร มหาสินไพศาล, 2550: 18)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะทำวิจัย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ซึ่งผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์สามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณากำหนดแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานด้านพัฒนาบุคลากรและมหาวิทยาลัยให้ประสบผลสำเร็จ สามารถอยู่ร่วมกันด้วยความพร้อมและสมบูรณ์ ช่วยสร้างสรรค์สังคมและพัฒนาประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

ระยะที่ 1 การวิเคราะห์เพื่อหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เป็นการวิจัยจากข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ได้แก่ เอกสารทางวิชาการ วารสาร และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้ (Knowledge management)

ระยะที่ 2 การยืนยันปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ด้วยวิธีการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านจัดการความรู้และผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ได้โดยการเลือกแบบเจาะจงโดยมีประสบการณ์ในด้านที่เกี่ยวข้องไม่น้อยกว่า 5 ปี ประกอบด้วย 1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านจัดการความรู้ จำนวน 3 ท่าน และ 2) ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา จำนวน 2 ท่าน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การจัดการความรู้ หมายถึง การปฏิบัติงานต่างๆ ที่นำเอากลยุทธ์ กระบวนการ และเครื่องมือเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงาน เพื่อให้เกิดการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย

2. สถาบันอุดมศึกษาเอกชน หมายถึง สถาบันอุดมศึกษามีเปิดทำการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีขึ้นไป ภายใต้การบริหารของหน่วยงานเอกชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผลของการวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ดังต่อไปนี้

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
2. สามารถประยุกต์เป็นแนวทางพัฒนาองค์กรโดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

1.1 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้

1.2 วิเคราะห์ และสังเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ให้อาจารย์ที่ปฏิบัติงานวิจัยทำการตรวจสอบและทำการปรับปรุงแก้ไข

2. ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อประเมินและหาข้อเสนอแนะปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการสนทนากลุ่มดังต่อไปนี้

2.1 กำหนดประเด็นปัญหาและคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม

2.2 กำหนดกรอบการเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยคัดเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนด คือผู้ให้ข้อมูล

หลักจะต้องเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ทางด้านการจัดการความรู้และการศึกษา

2.3 กำหนดทีมงานการสนทนากลุ่ม ได้แก่ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ผู้จดบันทึก (Notetaker) และผู้ช่วยทั่วไป (Assistant)

2.4 สร้าง/ทดสอบแนวคำถาม

2.5 เลือกกลุ่มตัวอย่าง

2.6 จัดการสนทนากลุ่ม

3. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม จะถูกนำมาประมวลเข้าด้วยกันโดยลักษณะของการวิเคราะห์ข้อมูลในการแสดงความคิดเห็นของผู้ที่เข้าการสนทนากลุ่มและนำเสนอผลการวิจัยโดยเชื่อมโยงตามลำดับเนื้อหาที่มีความเกี่ยวเนื่อง ทั้งนี้การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยการตีความข้อมูล การเปรียบเทียบข้อมูล และการสังเคราะห์ข้อมูล (สุเทพ เดชะชีพและคณะ, 2555: 134-135)

ผลการวิจัย

ผลการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยจำแนกออกเป็น 3 ส่วนดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ และสังเคราะห์ปัจจัยด้านการจัดการความรู้ จากการทบทวนวรรณกรรม

จากการวิเคราะห์ และสังเคราะห์เกี่ยวกับปัจจัยด้านการจัดการความรู้ จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่ามีปัจจัยที่สำคัญประกอบไปด้วย 4 ด้านดังนี้

1. ผู้นำและภาวะผู้นำ (Leadership) คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การซึ่งทำหน้าที่ในการพัฒนากลยุทธ์ที่ทำให้องค์กรอยู่รอด และประสบความสำเร็จ ทั้งในกระบวนการหรือระบบการจัดการความรู้จะประสบความสำเร็จได้ต้องมีการพัฒนากลยุทธ์

ขององค์การ ขึ้น โดยผู้บริหารเป็นผู้ทำหน้าที่สร้างและใช้กลยุทธ์ รวมถึงการสนับสนุนส่งเสริมด้านวัฒนธรรม เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่องค์การเป็นอยู่เพื่อความสำเร็จของกลยุทธ์

2. องค์กร (Organization) โครงสร้างขององค์การและโครงสร้างพื้นฐานต้องสนับสนุนกลยุทธ์การจัดการความรู้ ทั้งนี้กระบวนการดำเนินงานขององค์การและระบบการบริหารจัดการต้องมีประสิทธิภาพและยืดหยุ่นเพียงพอให้นำไปสู่การปรับเปลี่ยนในวัฒนธรรมองค์กรที่ดี

3. เทคโนโลยี (Technology) เป็นสิ่งผลักดันที่สำคัญ ไม่ว่าจะเป็นคลังความรู้ เครื่องมือในการจัดการและการสื่อสาร

เทคโนโลยีต้องเป็นสิ่งสนับสนุนกลยุทธ์องค์การเพิ่มคุณค่าและการวัดผล

4. การเรียนรู้ (Learning) การเรียนรู้ที่ได้รับการพิสูจน์ว่าเป็นกระบวนการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงบวก การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่มีการพัฒนามาจากการจัดการสารสนเทศ การสร้างฐานความรู้ในองค์การ การจัดการความรู้ การเรียนรู้ในองค์การ และนำไปใช้ในการปรับปรุงการปฏิบัติงานตามลำดับ

จากปัจจัยทั้ง 4 ด้านที่กล่าวมา ซึ่งเป็นตัวแปร สามารถกำหนดตัวแปรหลัก และตัวแปรย่อยออกมาได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ และสังเคราะห์ปัจจัยด้านการจัดการความรู้ จากการทบทวนวรรณกรรม

สรุปตัวแปร	ตัวแปรหลัก	ตัวแปรย่อย
1. ผู้นำและภาวะผู้นำ (Leadership) คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การซึ่งทำหน้าที่ในการพัฒนากลยุทธ์ที่ทำให้องค์การอยู่รอด และประสบความสำเร็จ ทั้งในกระบวนการหรือระบบการจัดการความรู้จะประสบความสำเร็จได้ต้องมีการพัฒนากลยุทธ์ขององค์การขึ้น โดยผู้บริหารเป็นผู้ทำหน้าที่สร้างและใช้กลยุทธ์ รวมถึงการสนับสนุนส่งเสริมด้านวัฒนธรรม เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่องค์การเป็นอยู่เพื่อความสำเร็จของกลยุทธ์	ผู้นำและภาวะผู้นำ (Leadership)	- กลยุทธ์การบริหาร (สร้างกลยุทธ์ และใช้กลยุทธ์) - กระบวนการจัดการความรู้ - ระบบการจัดการความรู้
2. องค์กร (Organization) โครงสร้างขององค์การและโครงสร้างพื้นฐานต้องสนับสนุนกลยุทธ์การจัดการความรู้ ทั้ง กระบวนการดำเนินงานขององค์การ และระบบการบริหารจัดการต้องมีประสิทธิภาพ และยืดหยุ่นเพียงพอให้นำไปสู่การปรับเปลี่ยนในวัฒนธรรมองค์กรที่ดีได้	องค์กร (Organization)	- โครงสร้างขององค์การ - กระบวนการดำเนินงานขององค์การ - ระบบการบริหารจัดการ - วัฒนธรรมองค์กร
3. เทคโนโลยี (Technology) เป็นสิ่งผลักดันที่สำคัญ ไม่ว่าจะเป็นคลังความรู้ เครื่องมือในการจัดการและการสื่อสาร เทคโนโลยีต้องเป็นสิ่งสนับสนุนกลยุทธ์องค์การเพิ่มคุณค่าและการวัดผล	เทคโนโลยี (Technology)	- เครื่องมือในการจัดการ - เครื่องมือในการสื่อสาร - เทคโนโลยีสนับสนุน

สรุปตัวแปร	ตัวแปรหลัก	ตัวแปรย่อย
4. การเรียนรู้ (Learning) การเรียนรู้ที่ได้รับการพิสูจน์ว่าเป็นกระบวนการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงบวก การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่มีการพัฒนามาจากการจัดการสารสนเทศ การสร้างฐานความรู้ในองค์กร การจัดการความรู้ การเรียนรู้ในองค์กร และนำไปใช้ในการปรับปรุงการปฏิบัติงาน ตามลำดับ	การเรียนรู้ (Learning)	- กระบวนการเรียนรู้ - การจัดการสารสนเทศ - ฐานความรู้ในองค์กร - การเรียนรู้ในองค์กร

หมายเหตุ ขีดเส้นใต้ คือ คำสำคัญที่นำมากำหนดเป็นตัวแปรย่อย

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ปัจจัยด้านการจัดการความรู้ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จากผู้ทรงคุณวุฒิ

จากปัจจัยด้านการจัดการความรู้ 4 ด้าน ผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดสำหรับการตั้งคำถามเพื่อดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่ม เป็นเชิงคุณภาพประกอบด้วยการตีความข้อมูล การเปรียบเทียบข้อมูล และสังเกตข้อมูล จนได้ความคิดเห็นที่สอดคล้องหรือแตกต่างของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยผลการประเมินและข้อเสนอแนะของปัจจัยด้านการจัดการความรู้ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เพื่อเป็นหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ด้านผู้นำ และ ภาวะผู้นำ (Leadership) คือ ความสำเร็จของการจัดการความรู้ผู้นำจะต้องกำหนดวิสัยทัศน์ การผลักดันนโยบาย การวางแผนกลยุทธ์ การควบคุม การวัดและประเมินผล รวมถึงการสื่อสารทำความเข้าใจกับทุกคนในองค์กร เพื่อให้ยอมรับเห็นประโยชน์ร่วมกัน ทั้งนี้เนื่องจากผู้นำหรือผู้บริหารมีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานทุกอย่างในองค์กร

ทำให้องค์กรมีการเจริญก้าวหน้าได้ง่ายและรวดเร็ว

2. องค์กร (Organization) คือ องค์กรต้องขึ้นอยู่กับโครงสร้างการบริหาร และฝ่ายสนับสนุนของหน่วยงานต่างๆ ที่จะต้องขับเคลื่อนกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ มีอิทธิพลต่อองค์กรที่มีประสิทธิภาพในการบริหารตนเองให้บรรลุเป้าหมาย จะทำให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเกิดการพัฒนาลำดับ องค์กรต้องสร้างวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงและแบ่งปันความรู้ระหว่างบุคลากรภายในองค์กร และนำความรู้ที่มีอยู่มาเป็นฐานในการต่อยอดความรู้ของคนรุ่นต่อไป ดังนั้น การจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพจะนำไปสู่การมีระบบงานที่มีประสิทธิภาพ ผู้ปฏิบัติจะทำงานได้ง่ายขึ้นและถูกต้อง เกิดระบบหรือโครงสร้างที่ชัดเจน

3. เทคโนโลยี (Technology) คือ เทคโนโลยีจะเป็นสื่อกลางในการสื่อสาร ที่จะทำให้กลยุทธ์ประสบความสำเร็จ แสดงถึงความทันสมัย การบริหารจัดการระบบ และการสื่อสารถึงกลุ่มเป้าหมายในระดับต่างๆ ของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งการนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ให้เกิดประสิทธิผล ให้รูปแบบต่างๆ เทคโนโลยีจะเป็นสิ่งสนับสนุนการบริหารงานภายในสถาบันได้เป็นอย่างดี และเทคโนโลยีจะทำให้การบริหารจัดการภายในองค์กรมีความสะดวก รวดเร็วและมี

ประสิทธิภาพได้ด้วยเทคโนโลยี เพราะจะสร้างภาพลักษณ์ความทันสมัยให้เกิดแก่องค์กรได้

4. การเรียนรู้ (Learning) คือการเรียนรู้ต้องอาศัย ความรู้จากประสบการณ์ทางตรงและทางอ้อมไปสู่การปฏิบัติ ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน การทำงานในทุกส่วนทั้งในด้านการศึกษาวิชาการ การปฏิบัติงานของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ นักศึกษาต้องอาศัยการเรียนรู้ การเรียนรู้ทำให้เกิดการพัฒนาและแสวงหาแนวทางที่ดีที่สุดแก้ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นนำไปสู่ประสิทธิผลในการปฏิบัติงานตามเป้าหมายขององค์กร ซึ่งองค์ความรู้ที่ได้รับจะสามารถนำไปปรับใช้ในการวางนโยบาย กลยุทธ์ แผนงาน และพัฒนาบุคลากรต่อไปได้ สถาบันการศึกษาเป็นแหล่งขององค์ความรู้

แขนงต่างๆ จึงจำเป็นอย่างยิ่งต่อการสืบค้น จัดเก็บ รวบรวม ระบบการจัดการสารสนเทศ ความรู้ วิชาการ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อภาคส่วนอื่นๆ ต่อไป ดังนั้น การเรียนรู้จะทำให้เกิดการจัดการความรู้มีประสิทธิภาพ เนื่องจากเกิดการรับรู้ข้อมูล ซึ่งการเรียนรู้ทำให้การบริหารจัดการองค์กรมีระบบมีประสิทธิภาพ

จากสรุปผลการจัดสนทนากลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน นำเสนอในตารางการวิเคราะห์ และสังเคราะห์เพื่อหาปัจจัยด้านการจัดการความรู้ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จากผู้ทรงคุณวุฒิ 4 ด้าน (ด้านผู้นำและภาวะผู้นำ ด้านองค์กร ด้านเทคโนโลยี และด้านการเรียนรู้) เพื่อหาปัจจัยต่างๆ รายละเอียดดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์และสังเคราะห์ ปัจจัยด้านการจัดการความรู้ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จากผู้ทรงคุณวุฒิ

สรุปตัวแปร	ตัวแปรหลัก	ตัวแปรย่อย
1. ด้านผู้นำและภาวะผู้นำ (Leadership) คือ ความสำเร็จของการจัดการความรู้ผู้นำจะต้องกำหนดวิสัยทัศน์ การผลักดันนโยบายการ วางแผน กลยุทธ์ การควบคุม การวัดและประเมินผล รวมถึงการสื่อสารทำความเข้าใจกับทุกคนในองค์กร เพื่อให้ยอมรับเห็นประโยชน์ร่วมกัน ทั้งนี้ เนื่องจากผู้นำหรือผู้บริหารมีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานทุกอย่างในองค์กร ทำให้องค์กรมีการเจริญก้าวหน้าได้ง่ายและรวดเร็ว	ผู้นำและภาวะผู้นำ (Leadership)	- วิสัยทัศน์ - การผลักดันนโยบาย - การวางแผนกลยุทธ์ - การขับเคลื่อนนโยบาย - การควบคุม - การวัดและประเมินผล - การสื่อสาร
2. องค์กร (Organization) คือ องค์กรต้องขึ้นอยู่กับโครงสร้างการบริหาร และฝ่ายสนับสนุนของหน่วยงานต่างๆ ที่จะต้องขับเคลื่อนกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ มีอิทธิพลต่อองค์กรที่มีประสิทธิภาพในการบริหารตนเองให้บรรลุเป้าหมาย จะทำให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเกิดการพัฒนาผู้นำ องค์กรต้องสร้างวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการ	องค์กร (Organization)	- โครงสร้างการบริหาร - ระบบการบริหารจัดการองค์กร - สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง - แบ่งปันความรู้ระหว่างบุคลากรภายในองค์กร

สรุปตัวแปร	ตัวแปรหลัก	ตัวแปรย่อย
เปลี่ยนแปลงและแบ่งปันความรู้ระหว่างบุคลากรภายในองค์กร และนำความรู้ที่มีอยู่มาเป็นฐานในการต่อยอดความรู้ของคนรุ่นต่อไป ดังนั้นการจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพจะนำไปสู่การมีระบบงานที่มีประสิทธิภาพ ผู้ปฏิบัติจะทำงานได้ง่ายขึ้นและถูกต้อง เกิดระบบหรือโครงสร้างที่ชัดเจน		- จัดทำฐานความรู้และต่อยอดความรู้
3. เทคโนโลยี (Technology) คือ เทคโนโลยีจะเป็นสื่อกลางในการสื่อสาร ที่จะทำให้กลยุทธ์ประสบความสำเร็จ แสดงถึงความทันสมัย การบริหารจัดการระบบ และการสื่อสารถึงกลุ่มเป้าหมายในระดับต่างๆ ของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งการนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ ให้เกิดประสิทธิผล ให้รูปแบบต่างๆ เทคโนโลยีจะเป็นสิ่งสนับสนุนการบริหารงานภายในสถาบันได้เป็นอย่างดี และเทคโนโลยีจะทำให้การบริหารจัดการภายในองค์กรมีความสะดวก รวดเร็วและมีประสิทธิภาพได้ด้วยเทคโนโลยี เพราะจะสร้างภาพลักษณ์ความทันสมัยให้เกิดแก่องค์กรได้	เทคโนโลยี (Technology)	- เครื่องมือในการบริหารจัดการระบบ - เครื่องมือ/ช่องทางในการสื่อสาร - เทคโนโลยีสนับสนุน
4. การเรียนรู้ (Learning) คือการเรียนรู้ต้องอาศัยความรู้จากประสบการณ์ทางตรงและทางอ้อมไปสู่การปฏิบัติ ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน การทำงานในทุกส่วนทั้งในด้านการศึกษาวิชาการ การปฏิบัติงานของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ นักศึกษาต้องอาศัยการเรียนรู้ การเรียนรู้ทำให้เกิดการพัฒนาและแสวงหาแนวทางที่ดีที่สุด แก้ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นนำไปสู่ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตามเป้าหมายขององค์กร ซึ่งองค์ความรู้ที่ได้รับจะสามารถนำไปปรับใช้ในการวางแผน กลยุทธ์ แผนงาน และพัฒนาบุคลากรต่อไปได้ สถาบันการศึกษาเป็นแหล่งขององค์ความรู้แขนงต่างๆ จึงจำเป็นอย่างยิ่งต่อการสืบค้น จัดเก็บ รวบรวม ระบบการจัดการสารสนเทศ ความรู้ วิชาการ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อภาคส่วนอื่นๆ ต่อไป ดังนั้น การเรียนรู้จะทำให้เกิดการจัดการความรู้มีประสิทธิภาพ เนื่องจากเกิดการรับรู้ข้อมูล ซึ่งการเรียนรู้ทำให้การบริหารจัดการองค์กรมีระบบมีประสิทธิภาพ	การเรียนรู้ (Learning)	- ประสบการณ์ทางตรงและทางอ้อม - องค์ความรู้ - การนำไปปรับใช้ในการกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ แผนงาน - การรวบรวมองค์ความรู้ - ระบบจัดการสารสนเทศ - ระบบการบริหารจัดการองค์กร

หมายเหตุ ขีดเส้นใต้ คือ คำสำคัญที่นำมากำหนดเป็นตัวแปรย่อย

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ และ สังเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการ ความรู้ในสถาบัน อุดมศึกษาเอกชน

จากตารางการวิเคราะห์ และ
สังเคราะห์ปัจจัยด้านการจัดการความรู้ จาก
การทบทวนวรรณกรรม (ตารางที่ 1) และ
ตารางการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ปัจจัยด้าน

การจัดการความรู้ของสถาบันอุดมศึกษา
เอกชน จากผู้ทรงคุณวุฒิ (ตารางที่2) ผู้วิจัยได้
นำผลมาทำการวิเคราะห์ และสังเคราะห์
ร่วมกันเพื่อหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการ
ความรู้สถาบันอุดมศึกษาเอกชน รายละเอียด
ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์และสังเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษา
เอกชน

ตัวแปรหลัก	ปัจจัยด้านการจัดการ ความรู้จากการทบทวน วรรณกรรม	ปัจจัยด้านการจัดการ ความรู้ของ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน จากผู้ทรงคุณวุฒิ	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการ จัดการความรู้ใน สถาบันอุดมศึกษาเอกชน (ผลการวิจัย)
ผู้นำและภาวะผู้นำ (Leadership)	- กลยุทธ์การบริหาร (1) (2) (3) - กระบวนการจัดการ ความรู้ (4) - ระบบการจัดการความรู้ (4)	- วิสัยทัศน์ (1) - การผลักดันนโยบาย (3) - การวางแผนกลยุทธ์ (2) - การขับเคลื่อนนโยบาย (3) - การควบคุม (3) - การวัดและประเมินผล (2) - การสื่อสาร (10)	- วิสัยทัศน์ (1) - กลยุทธ์การบริหาร (2) - การขับเคลื่อนนโยบาย (3) - การบริหารจัดการองค์ ความรู้ (4)
องค์การ (Organization)	- โครงสร้างขององค์การ (5) - กระบวนการดำเนินงาน ขององค์การ (6) - ระบบการบริหารจัดการ (6) - วัฒนธรรมองค์การ (7)	- โครงสร้างการบริหาร (5) - ระบบการบริหารจัดการ องค์การ (6) - สร้างวัฒนธรรมองค์การ ที่เอื้อต่อการ เปลี่ยนแปลง (7) - แบ่งปันความรู้ระหว่าง บุคลากรภายในองค์การ (12) - จัดทำฐานความรู้และต่อ ยอดความรู้ (12)	- โครงสร้างการบริหาร องค์การ (5) - ระบบการบริหารจัดการ (6) - วัฒนธรรมองค์การที่เอื้อ ต่อการเปลี่ยนแปลง (7)
เทคโนโลยี (Technology)	- เครื่องมือในการจัดการ (8) - เครื่องมือในการสื่อสาร (9)	- เครื่องมือในการบริหาร จัดการระบบ (8) - เครื่องมือ/ช่องทางใน การสื่อสาร (9)	- เครื่องมือในการจัดการ (8) - เครื่องมือในการสื่อสาร (9)

ตัวแปรหลัก	ปัจจัยด้านการจัดการ ความรู้จากการทบทวน วรรณกรรม	ปัจจัยด้านการจัดการ ความรู้ของ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน จากผู้ทรงคุณวุฒิ	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการ จัดการความรู้ใน สถาบันอุดมศึกษาเอกชน (ผลการวิจัย)
	- เทคโนโลยีสนับสนุน (10)	- เทคโนโลยีสนับสนุน (10)	- เทคโนโลยีสนับสนุน (10)
การเรียนรู้ (Learning)	- กระบวนการเรียนรู้ (12) - การจัดการสารสนเทศ (13) - ฐานความรู้ในองค์กร (11) - การเรียนรู้ในองค์กร (12)	- ประสบการณ์ทางตรง และทางอ้อม (11) - องค์ความรู้ (4) - ระบบจัดการสารสนเทศ (13) - ระบบการบริหารจัดการ องค์กร (6)	- ฐานความรู้ในองค์กร (11) - การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ใน องค์กร (12) - การจัดการสารสนเทศ (13)

หมายเหตุ : หมายเลขที่วงเล็บ () หมายถึงการแสดงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ส่งผลให้ได้ผลการวิจัย ที่เกิดจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผลการทบทวนวรรณกรรมกับผลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งสามารถแสดงออกมาเป็นสูตรได้ดังนี้

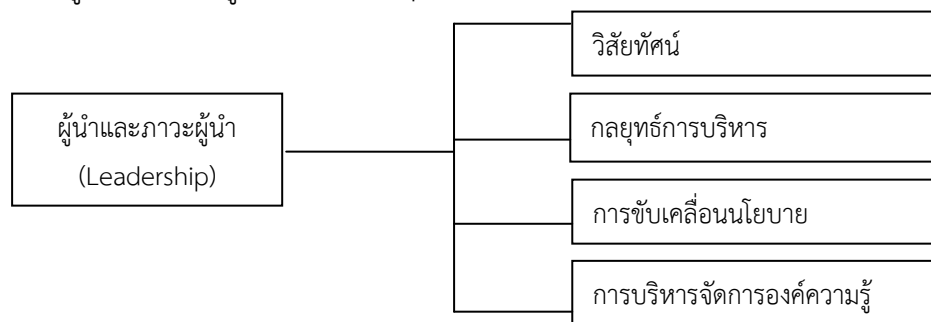
$$\text{การทบทวนวรรณกรรม} + \text{ผู้ทรงคุณวุฒิ} = \text{ผลการวิจัย}$$

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน” มีประเด็นในการอภิปรายสรุปจากการออกมาเป็นแผนภูมิซึ่งได้จากการวิเคราะห์

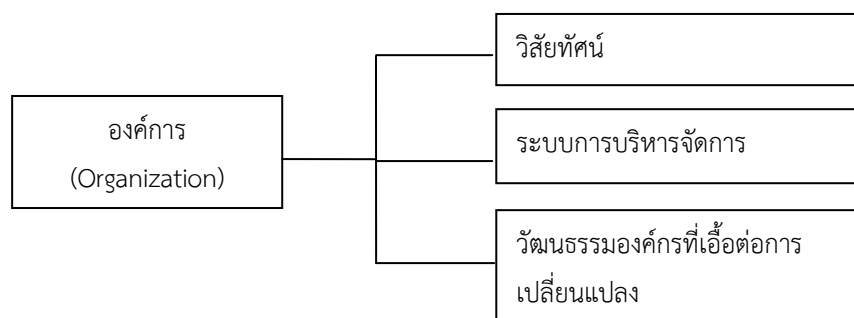
และสังเคราะห์ระหว่างปัจจัยด้านการจัดการความรู้จากการทบทวนวรรณกรรมกับปัจจัยด้านการจัดการความรู้ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยสามารถนำเสนอในลักษณะแผนภูมิได้ดังนี้

1. ด้านผู้นำและภาวะผู้นำ (Leadership)

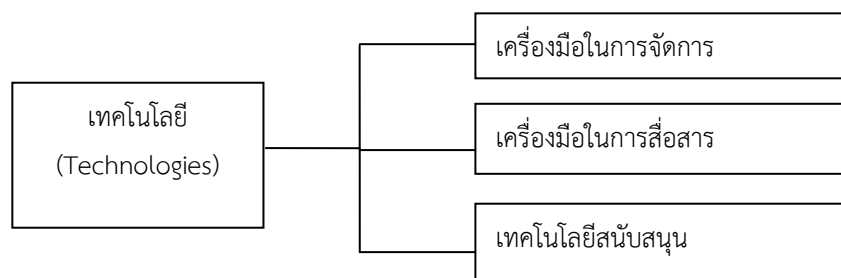
แผนภูมิที่ 1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนด้านภาวะผู้นำ

2. ด้านองค์การ (Organization)

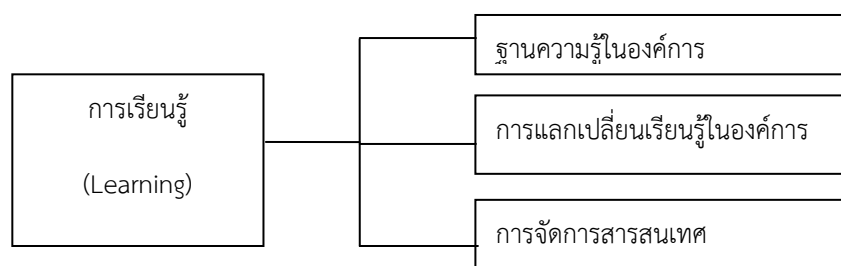
แผนภูมิที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนด้านองค์การ

3. ด้านเทคโนโลยี (Technologies)

แผนภูมิที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนด้านเทคโนโลยี

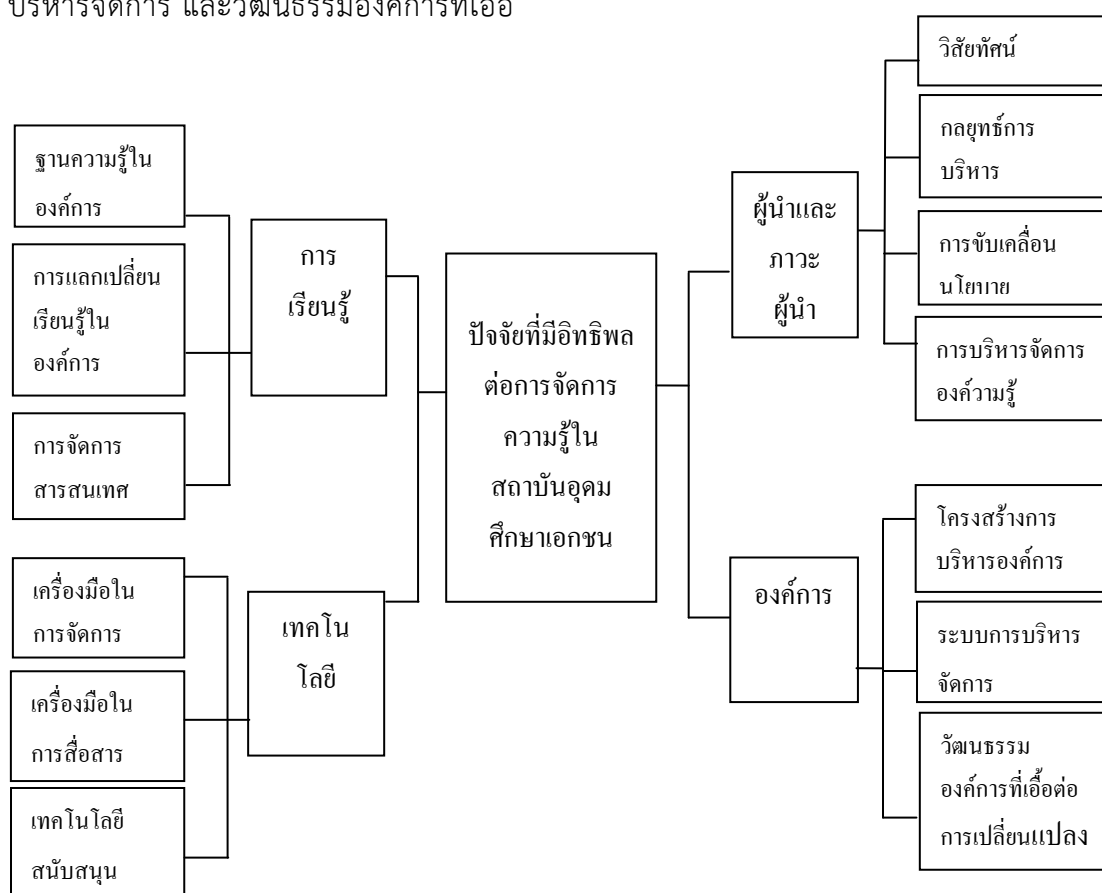
4. ด้านการเรียนรู้ (Learning)

แผนภูมิที่ 4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนด้านการเรียนรู้

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้น ประกอบไปปัจจัยที่สำคัญ 4 ด้านหลักๆ คือ 1) ผู้นำและภาวะผู้นำ (Leadership) ประกอบไปด้วยวิสัยทัศน์ กลยุทธ์การบริหาร การขับเคลื่อนนโยบาย และการบริหารจัดการองค์ความรู้ 2) องค์กร (Organization) ซึ่งต้องมีโครงสร้างการบริหารองค์การ ระบบการบริหารจัดการ และวัฒนธรรมองค์การที่เอื้อ

ต่อการเปลี่ยนแปลง 3) เทคโนโลยี (Technologies) ต้องอาศัยเครื่องมือในการจัดการ เครื่องมือในการสื่อสาร และเทคโนโลยีสนับสนุน 4) การเรียนรู้ (Learning) ไม่ว่าจะเป็นฐานความรู้ในองค์การ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในองค์การ และการจัดการสารสนเทศซึ่งสามารถนำมาเชื่อมความสัมพันธ์ของตัวแปรดังแสดงรายละเอียดในแผนภูมิที่ 5

แผนภูมิที่ 5 ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ทั้งนี้ผลของวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับปัจจัยการจัดการความรู้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Stankosky and Baldanza (2001) ต้องประกอบไปด้วยปัจจัย 4 ด้าน ที่ทำให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จ กล่าวคือ 1)

ภาวะผู้นำ (Leadership) 2) องค์กร (Organization) 3) เทคโนโลยี (Technology) และ 4) การเรียนรู้ (Learning) นอกจากนั้นยังสัมพันธ์กับปัจจัยที่ช่วยให้การจัดการความรู้ในองค์กรประสบความสำเร็จของบุญดี บุญญาภิ

และคณะ (2549: 59) ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำ (Leadership) 2) วัฒนธรรมองค์การ (Organization Culture) 3) โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) 4) เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) และ 5) การวัดผล (Measurement) อีกทั้งงานวิจัยของ Martin (2004) ซึ่งประมวลแล้วพบว่ามียุทธศาสตร์ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านวัฒนธรรมองค์การ ด้านผู้บริหาร และด้านการบริหารจัดการองค์การ รวมถึงงานสังเคราะห์ในรูปของตารางของ Keyesr (2004) สรุปออกเป็น 5 ด้านคือ 1) วัฒนธรรมองค์การ 2) เทคโนโลยีสารสนเทศ 3) การบริหารจัดการองค์การ 4) ผู้บริหารองค์การ และ 5) กระบวนการจัดการความรู้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการศึกษางานวิจัยเรื่องนี้พบว่าสามารถทำการวิจัยในครั้งต่อไปได้ดังนี้

1. ควรศึกษาวิจัยถึงรูปแบบการจัดการความรู้โดยเปรียบเทียบระหว่างสถาบันอุดมศึกษาสังกัดเอกชนกับสถาบันอุดมศึกษาสังกัดรัฐบาล
2. ควรศึกษาวิจัยถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านอื่นๆ ที่ส่งผลกระทบต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้
3. ควรศึกษาวิจัยโดยพัฒนาต่อยอดทางปัจจัยด้านการจัดการความรู้ เช่นการออกแบบรูปแบบ และนำไปใช้จริง ควรถึงการประเมินผลของการนำไปใช้

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2549). **ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการอุดมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กุนทิกา สงวนศักดิ์ศิริ. (2554). **รูปแบบการจัดความรู้ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. ปรินญาดุษฐ์บัณฑิต. สาขาวิชาการพัฒนาระบบการมนุษย์. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุญดี บุญญากิจ และคณะ. (2549). **การจัดการความรู้ จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.
- ทิพย์พาพร มหาสินไพศาล. (2554). **ยุทธศาสตร์การจัดการความรู้ในมหาวิทยาลัยเอกชน**. *Executive Journal*. 31(3): 12-19.
- สุเทพ เดชะชีพและคณะ. (2555). **คุณภาพรายการของสถานีโทรทัศน์กรุงเทพมหานครที่ออกอากาศในช่วงเดือนเมษายน – กันยายน 2554 : ในมุมมองของนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์**. *Kasem Bundit Journal*. 13(1):134-135.
- Keyser, R.L. (2004). **Assessing the Relationship Between Knowledge Management and Plant Performance at the Tennessee Valley Authority**. Doctoral Dissertation, Industrial and Systems Engineering and Engineering Management, The University of Alabama in Huntsville, Huntsville, Alabama.
- Martin, J.S. (2004) . **Enhancing and Inhibiting Interactions Between Business Processing and Knowledge Production: A Macro Study of Leadership and Knowledge Processing in Higher Education**. Ph.D. dissertation, Clemson University.
- Stankosky, M., and Baldaza, C. (2001). “A System Approach to Engineering : A Knowledge Management System”. In **Knowledge Management : The Catalyst for Electronic Government**, edited by R.C.Barquin, A. Bennet and S.G.Remex. Vienna, Virginia: Management Concepts.